

JUSTIITSMINISTEERIUM

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee

Teie 26.06.2020

Meie 17.08.2020

nr MKM/20-0215/-2K; 2-
2/19-0381/4216

nr 8-2/4115

Elektroonilise side seaduse, ehitusseadustiku ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamine

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on esitanud Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks elektroonilise side seaduse (ESS), ehitusseadustiku (EhS) ja riigilõivuseaduse (RLS) muutmise seaduse eelnõu. Justiitsministeerium jätab kooskõlastamata eelnõu § 1 p-des 138 ja 141 esitatud muudatused, muus osas kooskõlastab eelnõu märkustega.

Üldine märkus

1. Seletuskirja kohaselt võetakse eelnõuga üle sisedirektiiv, mistõttu on eelnõu menetlemisega kiire, ja seetõttu pole koostatud ka VTK-d ega kontseptsiooni. Samas on eelnõus sätteid – need, mis lisatud Siseministeeriumi ettepanekul –, mis ei ole seotud sisedirektiivi ülevõtmisega ja mis seetõttu ei ole kiireloomulised. Juhime tähelepanu, et kuna Siseministeeriumi ettepanekud on esitatud „eelnõu välistena“ kooskõlastamise käigus (vt kooskõlastamise tabel), siis ei ole huvirühmadel (ITL jt) olnud võimalust nende suhtes arvamust avaldada. Samas puudutavad need nii sideettevõtjate kohustusi kui ka nende klientide ja ka isikute, kes on klientide kommunikatsioonipartnerid, põhiõigusi. Analüüsimate on ka see, kuidas need muudatused mõjutavad Eesti ID-kaardi turvalisust ning riigi enda e-teenuseid. Sellisel juhul kujutavad muudatused riivet põhiõigustele palju laiemalt. Tuleb märkida, et põhiõiguste piirangute puhul puudub eelnõu seletuskirjas kohane analüüs (milliseid põhiõigusi riivatakse, piirangu proportsionaalsus), mistõttu pole võimalik hinnata, kas eelnõu koostajate kaalutlused nimetatud põhiõiguste piirangute seadmisel on vastavuses põhiseadusega.

Kuigi Justiitsministeerium nõustub, et riigi pädevad asutused peavad saama seaduses ettenähtud ülesandeid täita efektiivsemalt, sh tagada riigi julgeolekut ja tõkestada süütegusid ning vajadusel isikuid vastutusele võtta, tuleb eelnõu kooskõlastamise käigus lisatud sätete osas teostada põhjalik põhiseaduspärasuse kontroll ja mõjuanalüüs, et oleks selge, kas taotletavad eesmärgid on üldse saavutatavad ning kas taotletavaid eesmäärke poleks võimalik saavutada muude, isikuid vähem piiravate meetmetega. Arvestades, et kooskõlastamise etapis eelnõusse lisatud sätted on oma iseloomult isikute põhiõigusi oluliselt riivavad, tuleks sedalaadi põhimõtteliste muudatuste kaalumiseks algatada eraldi eelnõu ja kooskõlastada see huvirühmade ja asjassepuutuvate asutustega.

Põhimõttelised märkused eelnõu § 1 p-de 138 ja 141 kohta

2. **Eelnõu § 1 p 138 (ESS § 113 lg-t 1)** – soovitakse täiendada sõnadega „või eraelu puutumatuse õiguse“ ja seletuskirjas selgitatakse seda muudatust õigusselguse huvidega. ESS § 113 lg 1 kohaselt laiendatakse jälitus- ja julgeolekuasutuste õigust nõuda juurdepääsu sidevõrgu kaudu osutavale sideteenusele ka juhul, kui see on vajalik „eraelu puutumatuse õiguse piiramiseks“. Kui lisaks sõnumisaladusele on kavas hakata sekkuma ka eraelu puutumatusesse, siis on tarvis sisuliselt avada selle muudatuse põhjused – millistel juhtudel kujutab sidevõrgule juurdepääs

endast sõnumisaladuse riivet, millistel juhtudel eraelu puutumatus riivet? Sõnumisaladusse võib sekkuda kohtu loal (samuti on kohtu luba tarvis jälitustoiminguks). Kuidas on antud juhul tagatud see, et eraelu puutumatus õiguse riived oleksid põhjendatud ja proportsionaalsed?

Euroopa Inimõiguste Kohus (EIK) on praktikas rõhutanud, et kui politsei- ja jälitusasutustele antakse õigus kodanike kommunikatsiooni salaja pealt kuulata, peab EIÖK art-ga 8 (eraelu puutumatus) kooskõla tagamiseks olema täpselt reguleeritud, millistel juhtudel ja missugustel tingimustel see on lubatud¹. EIKi praktikast nähtub eelkõige, et kommunikatsiooni jälgimisel on ettenähtavuse tagamine ja piirangute kehtestamine jälgimisele üliolulised tagamaks eraelu puutumatus kaitse.

Kriminaalmenetluse seadustik sätestab väga konkreetsed piirid, millistel tingimustel tohib jälitustoiminguid teostada. Seega esinevad kaitsemeetmed, mis tagavad, et antud õigust ei saa kuritarvitada. ESS § 113 lg 1 sõnastus ei taga mingit konkreetset raamistikku, millistel tingimustel ja eesmärgil ametiasutus saab ligipääsu kommunikatsioonile, mistõttu ei ole see säte ettenähtav. Vajadus piirata eraelu puutumatus ei saa olla põhjus.

3. Eelnõu § 1 p 141 (ESS § 113 lg 3 p 3) – ligipääs krüpteeritud andmetele.

Eelnõu tekstist jääb mulje, et eelnõuga soovitakse kehtestada Eesti sideettevõtjale kohustus tagada kliendi poolt kasutatud krüpteeritud suhtluskanali lahtikrüpteerimine. Krüpteeritud suhtluskanal kujutab endast tõenäoliselt teise riiki registreeritud ettevõtte poolt pakutava teenuse kasutamist. Kas dekrüpteerimise nõue kohaldub ainult Eestisse registreeritud ettevõtete poolt pakutavatele teenustele või kõigile Eestis kasutatavatele teenustele (Facebook, WhatsApp jne)? Kui teenust pakub teise riiki registreeritud ettevõtte, kuid teenuse pakkumisel kasutab Eestis paiknevat andmekeskust, kus andmeid hoitakse ja mille kaudu neid vahetatakse, siis kas andmekeskuse pakkujal lasub ka dekrüpteerimise kohustus? Seletuskirjas on piirdutud tõdemusega, et dekrüpteerimine on vajalik riigi julgeoleku tagamiseks, süütegude tõkestamiseks ja isikute vastutusele võtmiseks. Eeldatakse, et see kaalub üles privaatsuse. Puudub igasugune analüüs piirangu põhiseaduspärasuse kohta. Antud juhul ei ole analüüsitud ka muudatuste mõju ettevõtlusvabadusele ning selle põhjendatust, arvestades, et nt WhatsApp ei saaks sellise nõude olemasolul Eestis oma teenust õiguspäraselt osutada.

Puudub analüüs või selgitus, kuidas on plaanis seda muudatust realistlikult praktikas rakendada. Esmalt peab olema selge, kelle suhtes see kohaldub. Millistele sideteenustele see kohaldub (WhatsApp vs e-kirjad vs krüpteeritud manused vs privaatselt postitatud youtube videod, mille linki 1:1 jagatakse jne) ja kes on sideettevõtja? Kas need "tooted", mis ei vasta sellele nõudele, muutuvad Eestis keelatuks, sest need on ESS-iga vastuolus? Kui see on nii, siis tuleks ette näha ka vastutuse sätteid. Kui vastutus puudub, siis mis on nimetatud sätte eesmärk? Puudub ülevaade puudutatud isikutest ehk nendest teenusepakkujatest, kes peaksid oma teenustes peale nimetatud sätte jõustumist muudatusi tegema. Mis aja jooksul need muudatused tuleks teenustes sisse viia?

Samuti tekib küsimus, milliseid ja kelle poolt rakendatud "kaitseks mõeldud tehnilisi meetmeid" eelnõu § 1 punkt 141 toodud sõnastuses täpselt silmas on peetud? Kas sideettevõtja poolt rakendatud tehnilisi meetmeid (näiteks kahe e-maili serveri vahelise liikluse turvamiseks mõeldud krüpteeringut) või lõppkasutaja poolt kasutatud meetmeid? Mis saab olukorras, kus e-postiga vahetatakse eraldiseisvalt krüpteeritud manuseid, kas ka nende dekrüpteerimine on sideettevõtja kohustus? Kui kaua peab olema võimalik krüpteeritud sõnumeid taastada? Kas näiteks rakenduste puhul, mis on disainitud krüpteeritud sõnumisisu hävitama vahetult peale dekrüpteerimist, tekib sideettevõtjal kohustus neid sõnumeid talletada?

Justiitsministeerium ei pea võimalikuks kooskõlastada eelnõu § 1 p-des 138 ja 141 ette nähtud muudatusi eeltoodud põhjustel.

¹ WEBER AND SARAIVA v. GERMANY (54934/00)

ROMAN ZAKHAROV v. RUSSIA (47143/06)

Muud sisulised märkused

4. **Eelnõu § 1 p 1 (ESS § 2 p 6)** – InfoTS § 2 p-i 1 alusel on infoühiskonna teenus "teenus, mida osutatakse majandus- või kutsetegevuse raames teenuse kasutaja otsesel taotlusel ja mille puhul andmeid töödeldakse, säilitatakse ja edastatakse digitaalkujul andmete töötlemiseks ja säilitamiseks mõeldud elektrooniliste vahendite abil, kusjuures osapooled ei viibi üheaegselt samas kohas. Infoühiskonna teenus peab olema täielikult üle kantud, edastatud ja vastu võetud elektrooniliste sidevahendite abil...".

Eelnõus toodud numbrivaba isikutevahelise side teenus vastab infoühiskonna teenuse definitsioonile, mistõttu ei kuulu lisatava mõiste definitsiooni kohaselt erinevad otsesuhtluse rakendused isikutevahelise side teenuse hulka. Palume eelnõu ja seletuskirja parandada.

5. **Eelnõu § 1 punkt 4 (ESS § 2 p 9¹)** – sätestatakse, et isikutevahelise side teenus on üldkasutatav elektroonilise side teenus.

Esmalt tekib küsimus - mis on üldkasutatav elektroonilise side teenus? ESS § 2 p 68 ütleb, et see on teenus, mida sideettevõtja osutab tingimusteta kõigile. Teiseks tekib küsimus - kes on sideettevõtja? ESS § 2 lg 5 ütleb, et elektroonilise sideettevõtja on isik, kes osutab üldkasutatavat elektroonilise side teenust. Seega kumbki säte ei anna sisulist definitsiooni, vaid tegemist on suletud ringiga ehk määratluses kasutatakse seda, mida on vaja määratlada. Palume parandada.

ESS-st peab olema aru saadav, kes on isikutevahelise side teenuse osutaja ehk sideettevõtja. Seletuskirjas on toodud, et isikutevahelise side teenuse ühe allaliigi ehk numbrivaba isikutevahelise side alla kuuluvad kõik tehnilised lahendused, mis võimaldavad 1:1 või 1:n sidet (lõpliku arvu isikute vahel), sealhulgas ka e-kirjad. Palume täpsemalt selgitust, kes muutuvad planeeritud muudatuse tulemusena sideettevõtjateks ning kes mitte.

Kas asutused (sh riigiasutused), kellel on oma e-maili server, muutuvad samuti sideettevõtjateks ESS-i mõistes? Kui e-maili serverit majutatakse mõnes pilvelahenduses, siis kas sideettevõtja on ettevõtte, kes seda kasutab või pilveteenuse pakkuja?

Kas foorumid, kus on võimalik 1:1 ja 1:n suhelda (privaatsetl) muudavad foorumipidajad ka sideettevõtjateks? Sealjuures tuleb tähele panna, et foorumite puhul ei ole privaatsete sõnumite funktsionaalsus ülejäänud funktsionaalsuse suhtes väheoluline lisa. Näiteks e-koolid, kus on võimalik õpetajal ja õpilastel sõnumipõhiselt suhelda.

Kui füüsiline isik loob vabalt kättesaadavat lähtekoodi kasutades (näiteks Signal) ise sõnumirakenduse 1:1 või teatud grupis suhtlemiseks, siis kas ta muutub automaatselt ESS mõistes sideettevõtjaks?

Kas e-posti teenuse pakkujatele ja foorumipidajatele laienevad kõik ESS-is sätestatud kohustused samaväärselt näiteks mobiiloperaatoritega? Kui võrrelda näiteks Twitterit ja Whatsappi, siis ühel juhul on esmajoones tegemist avaliku info jagamise lahendusega ning teise puhul otsesuhtluskanaliga. Samas on Twitteri puhul sama moodi kasutatavad funktsioonid, mis võimaldavad 1:1 või kindla grupi vahel suhtlemist. Praeguse selgituse kohaselt aga ei pruugi Twitter olla isikutevahelise side teenus, kuid Whatsapp on. Palume selgitada, kes määrab, kas teenus on isikutevahelise side teenus või mitte ning sellest tulenevalt kas teenusepakkuja on sideettevõtja või mitte. Kas teenusepakkuja peab seda ise tegema? Millal ning mille alusel ta seda tegema peab?

Juhime tähelepanu, et praegune käsitlus tähendab seda, et kõikidele teenustele, mida on võimalik määratlada isikutevahelise side teenusena, laieneb eelnõu § 1 punkt 141 ehk dekrüptimise nõue. See tähendab e-posti teenuse pakkujaid, foorumipidajaid jne.

Palume seletuskirjas kõiki eeltoodud küsimusi käsitleda.

6. **Eelnõu § 1 p 22 (ESS § 10 lg 3)** – muudetakse ESS § 10. Muudetava § 10 lõike 3 punkti 2 kohaselt ei kvalifitseeri Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet avalikule konkursile sideettevõtjat:

2) keda või kelle juhtimis- või järelevalveorgani liiget või muud seaduslikku või lepingulist esindajat on karistatud kuritegelikus ühenduses osalemise, aususe kohustuse rikkumise või korruptiivse teo, kelmuse, terroriakti toimepaneku või muu terroristliku tegevusega seotud kuriteo või sellele kihutamise, kaasaaitamise või selle katse, rahapesualase süüteo või terrorismi rahastamise eest, kui isiku karistusandmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud või karistus on tema elu- või asukohariigi õigusaktide alusel kehtiv;

Eelnõu seletuskiri on (lk 10) muudatuse osas äärmiselt lakooniline ja vähest selgitust andev. Seletuskirjas ei ole selgitatud ESS § 10 lg 3 tausta, sh mis põhjustel ja alustel on võetud pakutud kuritegude kataloog. Märgitakse üksnes seda, et ESS § 10 lõikes 3 sätestatakse seaduse tasandil avalikule konkursile kvalifitseerumise nõuded. Sideettevõtja ei tohi olla maksuvõlglane ega tohi olla muul viisil karistatud.

Samuti peaks kuriteokoosseisude kirjeldus vastama KarS kasutatavale sõnastusele.

Sellisel kujul ja põhjendustega ei saa me muudatust kindlasti toetada. Praegu on tegemist väga laia ja umbmäärase sõnastusega. Kui eelnõu koostajad sätte ja seletuskirja uuesti põhjalikult üle vaatavad ning esitavad selged ja korrektsed põhjendused, saame kujundada täiendava seisukoha. Praegu ei ole nt üldse selge, millest lähtudes on valitud just need kuriteod, mida tuuakse välja kavandatavas sättes, kus need teod on täpsemalt karistusseadustikus sätestatud, puuduvad vastavad viited. Kuna räägitakse mh ka tegudest ja süütegudest, siis järelikult võib olla tegemist ka väärtedega. Sel juhul soovime täiendavaid selgitusi ka eriseaduste kohta. Tuleks samuti välja tuua, keda peetakse täpsemalt silmas juhtimis- või järelevalveorgani liikme all, samuti seda, kes võivad olla nt seaduslikud või lepingulised esindajad, kellest räägitakse. Samuti oleks hea, kui lisatakse info, kuidas kavatakse kindlaks teha isiku karistus, mis on tema elu- või asukohariigi õigusaktide alusel kehtiv. Kuna Riigikogu istungeid kuni septembrini ei toimu, on praegu aega eelnõu ja seletuskirja täiendavaks viimistlemiseks.

Ka ESS § 10 lõike 3 punkti 3 osas võiks seletuskiri olla palju põhjalikum. Muudatus on järgmine:

3) kelle osas esineb põhjendatud kahtlus, et sideettevõtja või tema juhtimis- või järelevalveorgani liige võib ohustada avalikku korda või riigi julgeolekut.

Seletuskiri kordab seda teksti, öeldes, et lisaks sätestatakse, et konkursile ei kvalifitseerita sideettevõtjat, kelle osas esineb põhjendatud kahtlus, et sideettevõtja võib ohustada avalikku korda või riigi julgeolekut. Kui sätte sõnastamisel on eeskujul võetud mõnest teisest seadusest, võiks vaadata, millised on olnud seal selgitused ja põhjendused ning need välja tuua ka käesoleva eelnõu puhul. Ka **eelnõu § 1 punkti 29 osas**, millega täiendatakse ESS-i § 14, ei ole olukord tegelikult parem, selgitusi napib.

29) paragrahvi 14 lõiget 1 täiendatakse punktiga 21 järgmises sõnastuses: „21) taotleja tegevus võib ohustada avalikku korda ja riigi julgeolekut;“;

„põhjendatud kahtlus, et ... võib ohustada avalikku korda“. Avalik kord on KorS § 4 lg 1 kohaselt ühiskonna seisund, milles on tagatud õigusnormide järgimine ning õigushüvede ja isikute subjektiivsete õiguste kaitse. Eelnõu kontekstis selle mõiste kasutamine annab seaduse rakendajale põhjendamatult laiaulatusliku võimaluse sideettevõtjaid avalikule konkursile kvalifitseerimata jätta (oht avalikule korrale ei pruugi olla seotud antud majandustegevuse valdkonnaga).

7. **Eelnõu § 1 p 23 (ESS § 10² lg 4)** – miks peab siin teavitaja olema minister, kui § 10¹ lg 1 järgi teavitab ministeerium?
8. **Eelnõu § 1 p 33 (ESS § 21¹)** – palume täiendada seletuskirja ning käsitleda ka TTJA-le antava õiguse proportsionaalsust.

9. **Eelnõu § 1 p 34 (ESS § 28¹ lg 5)** – mida tähendab, et andmekogusse kantud andmetel on „õiguslik tähendus“? (vrd kehtiva ESS-i § 100² lg 6: sideteenuse andmekogusse kantud andmetel on informatiivne tähendus). Eelnõu seletuskirjas ei ole andmetele antavat õiguslikku tähendust piisavalt selgitatud. Näiteks kinnistusraamatu kandel on õiguslik tähendus: kinnisasja omand tekib, muutub ja lõpeb kinnistusraamatu kandega, selleks ei piisa ainuüksi pooltevahelisest tehingust (asjaõiguseaduse § 64¹ ja 64²). Sõiduki omandiõigus läheb üle tehinguga ning liiklusregistri andmed on üksnes informatiivsed.
10. **Eelnõu § 1 p 59 (ESS § 51)** – seletuskirjas on kasutatud väljendit „tsiviilehituse taristu varad“, mille tähendust ei ole selgitatud. Sellisel väljendil ei ole ka mingit selget üldkeelelist tähendust. Tegemist on direktiivi terminoloogiaga, kuid seletuskiri võiks olla üldiselt arusaadav.
11. **Eelnõu § 1 p 85 (ESS § 56⁴)** – termin pärandtaristu vajab selgitamist. Seletuskirja tuleb täiendada.
12. **Eelnõu § 1 punkt 87 (ESS § 63 lg 2)** – sätestab juurdepääsu ja sidumise kohustuste määramise (vt lg 2). Tekib küsimus, mida see praktikas tähendab? Seletuskiri ei kirjelda, et mida mõeldakse „lõppkasutajate vaheline läbivühendatavus“ all. Kas TTJA teeb Apple-ile ettekirjutuse, et iMessage-tele peab saama ka Androidist ligi? Kuidas oleks see praktikas võimalik? Palume seletuskirja täiendada.
13. **Eelnõu § 1 punkt 88 (ESS § 63²)** – palume seletuskirjas selgitada, mis on passiivne taristu. ESS ei erista aktiivset ja passiivset taristut.
14. **Eelnõu § 1 p 110 (ESS § 95¹ lg 2 p 7)** – p-s 7 võiks sõna „hüvitise“ asemel kasutada ilmselt sõna „tagasimakse“, kuna tundub, et säte räägib tarbija poolt ettemakstud raha tagastamisest. Sõna „hüvitis“ viitab pigem kahjutasule. Ka direktiivi ingliskeelne versioon kasutab sõna „refund“.
15. **Eelnõu § 1 p 110 (ESS § 95¹ lg 2 p 9)** – eelnõu § 95¹ lg 2 p 9 kohustab ettevõtjat tooma lepingueelses teabes välja ka „tasumise erisused ja kompensatsioonimehhanismid juhul, kui teenus ei vasta kokkulepitud tingimustele või kui sideettevõtja reageerib küberintsidendile ebapiisavalt;“
- Kompensatsioonimehhanism ei ole meie hinnangul kõige korrektsem väljend. Kui mõeldud on lepingu rikkumise olukorda, siis tekib tarbijal õigus kasutada erinevaid õiguskaitsevahendeid. Üheks selliseks õiguskaitsevahendiks on ka kahju hüvitamine. Kui kompensatsioonimehhanism tähendab kahju hüvitamist, siis võiks siin viidata „kahju hüvitamise võimalustele“. Kui sellel on laiem või üldisem tähendus, siis tuleks ilmselt viidata üldiselt „õiguskaitsevahendite kasutamise võimalustele“.
16. **Eelnõu § 1 p 111 (ESS § 96 lg 5)** – sätestatakse sideettevõtja kohustus lepingu sõlmimisel tarbijat teavitada võimalusest sõlmida leping, mille maksimaalne kestus on üks aasta. Palume täpsustada, kas eeltoodud säte tähendab, et kuigi seadus võimaldab sõlmida kuni kaheaastaseid lepinguid (lg 6), võib tarbija igal juhul nõuda ühe aastase lepingu sõlmimist? Seejuures ei ole päris selge, mida tähendab antud lõikes viide maksimaalsele kestusele. Kas tarbija võib nõuda ka lühema tähtajaga lepingu sõlmimist?
17. **Eelnõu § 1 p 111 (ESS § 96 lg 6)** – lõikes 6 on sätestatud, et tarbijaga sõlmitava tähtajalise sideteenuse lepingu, välja arvatud numbrivaba isikutevahelise side teenuse ja masinatevahelise side teenuse lepingu, kestus ei tohi ületada kahte aastat. Mis on selle reegli rikkumise tagajärg? Näiteks, kui pooled sõlmivad tähtajalise lepingu näiteks kestusega kolm aastat?
- Lisaks üksnes tehnilise märkusena – § 96 seletuskirjas on vist viited konkreetsetele lõigetele nihkes.
18. **Eelnõu § 1 p 115 (ESS § 99 lg 3)** – eelnõu § 99 lõikes 3 on reguleeritud tarbija teavitamine tehtavatest muudatustest ja tarbija võimalus leping sellisel juhul üles öelda. Palume eelnõu seletuskirjas selgitada, missugune seos on sellel lõikel § 99 lõikega 1, mida eelnõuga ei muudeta. Sealsed tingimused ei ole päris üks ühele samad lõike 3 viimases lauses viidatud tingimustega.

Lõikes 3 on viidatud tarbija õigusele muudatustega mittedõustumisel leping „ilma leppetrahvita“ üles öelda. VÕS § 158 lg 1 kohaselt on leppetrahv lepingus ettenähtud lepingut rikkunud lepingupoole kohustus maksta kahjustatud lepingupoolele lepingus määratud rahasumma. Kui tarbija kasutab enda seadusest tulenevat õigust leping üles öelda (ESS § 99 lg 3), siis ei saa seda pidada lepingu rikkumiseks. Seetõttu ei saa sellises olukorras ka olemuslikult rakenduda leppetrahv. Seetõttu tuleks termin leppetrahv asendada mõne muu terminiga, nt viidata lepingu lõpetamisele „ilma tasudeta“ või „täiendavate tasudeta“. Sama märkus kehtib § 99 lg 5 kohta.

Lõike 3 esimeses lauses viidatakse tarbija teavitamisele „lepingus kokkulepitud viisil“. Samas tuleneb sellest lausest juba kohustus teavitada tarbijat püsival andmekandjal ja vähemalt üks kuu enne lepingu muutmist. Mida annab sellisel juhul juurde viide teavitamisele „lepingus kokkulepitud viisil“? Seda võiks seletuskirjas selgitada. Direktiivi mõttega ei oleks ilmselt kooskõlas ka see, kui lepingus kokkulepitud viisiks oleks püsiva andmekandja mitte kasutamine.

19. Eelnõu § 1 p 117 (ESS § 100) – vastavustabelis on kirjas, et EECC artikkel 107 lg 2 on võetud üle § 100 lõikesse 1.

Artikli 107 lg 2 sõnastus on järgmine: „Kui tarbijal on liidu õiguse alusel või liidu õiguse kohaselt liikmesriigi õiguse alusel lõikes 1 osutatud õigus enne lepingu kokkulepitud tähtaja lõppu paketi mis tahes element lõpetada lepingu tingimuste täitmatajätmise või teenuse osutamata jätmise tõttu, näevad liikmesriigid ette, et tarbijal on õigus lõpetada leping kõigi paketi elementide osas.“

Paragrahvi 100 lg 1 eelnõuga ei muudeta. See reguleerib tarbija õigust sideteenuse leping igal ajal ilma eelneva etteteatamiseta üles öelda, teavitades sideettevõtjat lepingu ülesütlemisest. Siin ei ole eraldi otsesõnu reguleeritud artikli 107 lg 2 kohast õigust kogu paketi osas lepingu lõpetamiseks, aga samas on see säte väga üldine. Lisaks on eelnõukohases § 962 lõikes 2 sätestatud, et kui teenuspaketti või sideteenust ja terminalseadet sisaldavasse paketti kuulub internetiühenduse teenus või numbripõhine isikutevahelise side teenus, kohaldatakse kogu teenuspaketile või sideteenust ja terminalseadet sisaldavale paketi käesoleva seaduse § 89, § 951 lõike 7, § 96, § 99 ja § 100 sätteid. Seega on §-le 100 viidatud ka pakettide kontekstis.

Kas §-s 100 sätestatu on MKM-i hinnangul nii üldine, et see hõlmab ka olukorda, kus näiteks telefoniteenuse lepingu ülesütlemisel saaks tarbija üles öelda ka samas pakettis sisalduva internetiteenuse, digi-tv teenuse ja ka näiteks ruuteri üürilepingu? Või kui probleem on näiteks mõne pakettis sisalduva digitaalse sisu või teenusega (nt digi-tv teenusega), kas sellisel juhul saaks ka teised paketti kuuluvad lepingud üles öelda?

Justiitsministeeriumi huvi selle teema vastu on tingitud asjaolust, et me tegeleme praegu direktiivide 2019/770 ja 2019/771 ülevõtmiseks vajaliku eelnõu koostamisega. Kuna direktiivi 2019/770 artikli 3 lõikes 6 on eraldi viidatud EECC artikli 107 lõike 2 kohaldamisele, siis sooviksime me täpsemalt üle kontrollida, kuidas elektroonilise side seaduse vastavad reeglid kohalduvad. Seepärast palumegi seda küsimust selgitada.

20. Eelnõu § 1 p 131 (ESS § 111¹ lg 3 p 3) – ei ole võimalik täpselt aru muudatuse sisust ega sellest, kelle suhtes mingisugused kohustused ja/või piirangud kehtestatakse (vrd seletuskiri – tundub, et eelnõu ja seletuskiri on omavahel vastuolus). P 3 räägib jätkuvalt „kliendist“ ehk isikust, kellel on leping sideettevõtjaga. Seletuskirjas põhjendatakse muudatuse vajadust seevastu asjaoluga, et on probleemne, kui ei ole teada, kes on lõppkasutaja, „sest IP-aadressi taga oleva seadme lõppkasutaja tuvastamine on oluliselt keerulisem ja mõningatel juhtudel isegi võimatu.“ Probleemi olevat võimalik vältida, „ /---/ sätestades sideettevõtjale kohustuse koguda ja säilitada andmeid, mis võimaldavad tuvastada side lõppkasutaja.“ Näitena tuuakse nii ettevõtte sisevõrk kui ka koduvõrk. Samas kui vaadata, mida täpselt muudetakse, siis see ei too siiski kaasa sideettevõtja kohustust hakata registreerima ka sisevõrgu lõppkasutajaid, kui neil pole endil lepingut sideettevõtjaga. Lisaks tekib küsimus, kas sisuliselt soovitakse sätestada kohustust koduvõrgu puhul hakata registreerima külalisi, kellel on koduomanik lubanud oma wifi kasutada? Või on mõeldud, et koduomanik peaks edaspidi esitama sideettevõtjale täieliku ülevaate (mille saab teatud juhtudel ka riik), kuidas ta oma koduvõrgu on üles ehitanud (kuidas ja milleks sisemisi IP-aadresse kasutatakse), sealhulgas milliseid printereid, ruutereid või tarku seadmeid (IP-aadress võib olla ka robotmuruniidukil, targal külmkapil jne) tema kodu sisaldab?

- 21. Eelnõu § 1 p 134 (ESS § 112 lg 1)** – ekslik on seisukoht, et „esimesel võimalusel, kuid hiljemalt kümne tunni möödumisel“ on midagi erinevat fraasist „esimesel võimalusel, kuid hiljemalt kümne tunni jooksul“. „Hiljemalt 10 tunni möödumisel“ tähendab hiliseimat ajahetke, millal tuleb toiming teha. Leiame, et kõnealune muudatus on ebavajalik.
- 22. Eelnõu § 1 p 135 (ESS § 112 lg 1)** – täiendav kohustus anda andmeid, kuid puudub põhiõiguste analüüs, mis peab seletuskirjas sisalduma. Seletuskirja lk 37 on öeldud, et p-de 137–141 vajadus on tingitud sellest, et tagada jälitus- ja julgeolekuasutustele võimalus „täita enda seadusest tulenevaid ülesandeid kõikide sideteenuste osas“. Puudub selgitus, milliseid jälitus- ja julgeolekuasutuste sideteenustega seonduvad ülesandeid peetakse silmas.
- 23. Eelnõu § 1 punktiga 146 muudetakse ESS § 164, punktiga 147 ESS § 166¹, punktiga 149 ESS § 177.** Tegemist on vastutuse sätetega. Eelnõuga ESS-i lisatava § 170³ osas tuuakse seletuskirjas välja, et lähtutakse ESS-i praktikast ning põhimõttest, et trahv peab olema sideettevõtjale mõjuv, kuna tegemist on riigi julgeoleku seisukohast oluliste kohustuste rikkumisega. Füüsilistel isikutel on maksimaalne rahatrahv kuni 300 trahviühikut ning juriidilistel isikutel kuni 50 000 eurot.

Märgime siinkohal, et tegelikult on ESS-is praegu vaid üks väärteosäte, mille osas on rahatrahvi maksimaalne määr juriidilisele isikule kuni 50 000 eurot. See on § 178, mis on seletuskirjas ka välja toodud. Sel juhul tekib aga küsimus, miks kasutatakse seletuskirjas mitmuse, öeldes, et juriidilistel isikutel on rahatrahv kuni 50 000 eurot. Tegelikult on enamuse ESS-i juriidilise isiku karistumäärasid suuruses kuni 3200 eurot, kuid esineb veelgi madalamaid määrasid (nt kuni 2000 eurot, kuni 2600 eurot). Füüsiliste isikute karistumäärad on aga ESS-is reeglina maksimaalsed, mida seadus lubab ehk kuni 300 trahviühikut.

Tõstatame küsimuse, kas tegelikkuses on kõigis ülejäänud juriidilise isiku vastutuse sätetes ettenähtud karistumäärad ikka jätkuvalt mõjuvad ja tõhusad. Oma olemuselt on nende suurus jäänud ju aastatetagusesse aega, mil karistusseadustiku üldosa § 47 võimaldaski maksimaalselt sellist karistust määrata nagu praegu ESS-is.

Juhime tähelepanu, et alates 01.01.2015 võib karistusseadustiku üldosa § 47 kohaselt juriidilist isikut karistada kuni 400 000 euro suuruse rahatrahviga. Seega võimaldaks ESS ette näha palju kõrgemaid karistumäärasid juriidilisele isikule.

- 24. Eelnõu § 2 p 1 (EhS § 61¹²)** – eksitav on selle õiguse nimetamine "juurdepääsuõiguseks", kui tegelikult on sisuks õigus paigutada oma seade teise isiku (riigi või KOVi) ehitisele. Seletuskirjas tuleks ka selgitada, et isegi kui taotlus esitatakse ja lahendatakse haldusmenetluses, on kasutusõiguse aluseks siiski üürileping (vrdl hankemenetluse tulemusena sõlmitav leping). Samuti tuleks lisada selgitus, et nii nagu igasugune kinnisasja üürileping, läheb ka see üürileping kinnisasja omaniku vahetumisel küll üle uuele omanikule (VÕS § 291), kuid sellel on õigus leping üles öelda (VÕS § 323). Kui tegemist ei ole eraldi ruumiga, siis ei kohaldu ka äriruumi üürilepingu ülesütlemise kaitse (VÕS § 323 lg 1 teine lause).
- 25. Eelnõu § 2 p 1 (EhS § 61¹² lg 2)** – riik või KOV võib võtta „mõistlikku tasu“. Määratlemata on nii see, millistel juhtudel riik või KOV üldse tasu võivad võtta, kui ka see, milliste kriteeriumidega on piiritletud tasu suurus. Eelnõu ja seletuskirja tuleb täiendada.

Normitehnilised ja keelemärkused

- 26. Eelnõu pealkirja font** p.o 16 (alus: vormistamise juhend, vt Normitehnika käsiraamatus § 20 komm 2 viide).
- 27. Eelnõu § 1 p-d 1 ja 4 (ESS § 2 p 6, § 2 p 9¹)** – punkti ei kuulu eraldi lauseid (HÕNTE § 25 lg 2). Võimalik oleks punktis sõnastus ühendada.
- 28. Eelnõu § 1 p 2 (ESS § 2 p 8⁴)** – definitsiooni järgi pakutakse – teenus ei piirdu ainult pakkumisega?

29. Eelnõu § 1 p 4 (ESS § 2 p 9¹) – parem: .. ja paragrahvi täiendatakse..
30. Eelnõu § 1 p 7 (ESS § 2 p 30¹) – p.o *masinatevahelise side teenus* sarnaselt p-ga 34¹ *isikutevahelise side teenus*.
31. Eelnõu § 1 p 17 (ESS § 4 lg 4) – peab olema: edastab käesoleva paragrahvi lõikes 1...
32. Eelnõu § 1 p 21 (ESS § 9) – otstarbekam ja selgem on lg-te 1 ja 2 sisu liita ja esitada lõikena 1, milles punktide loetelus nimetatud, mida raadiosagedusplaaniga määratakse. Seejärel lg 3 lõikena 2, seejärel lg 5 volitusnorm lg-na 3 (oli ka seni volitusnorm, alus: HÖNTE § 37 lg 5), seejärel lg 4, 5 jj. Lõikesse 5 lisada viide: *Kui käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud määrus ..*
33. Eelnõu § 1 p 21 (ESS § 9 lg 3) – „muu hulgas“ on tarbetu.
34. Eelnõu § 1 p 21, 22 – muutmispunkt lõpetada jutumärkide ja semikooloniga.
35. Eelnõu § 1 p 22 (ESS § 10) – kuivõrd §-le 10 antakse uus sisu (sisuks ei ole avalik konkurss), siis tuleb § 10 kehtetuks tunnistada ja seadust täiendada §-ga 9¹.
36. Eelnõu § 1 p 22 (ESS § 10 lg 1) – lg-s 1 on „... antakse raadiosagedusala kasutusse avaliku konkursi korras..“, kuid § 10 pealkirjas on „kasutamise õiguse andmine“ ja nt § 9 lg-s 3 on „kasutamise õigus antakse“. Palume § 10 lg 1 teiste eelnõu sätetega ühtlustada.
37. Eelnõu § 1 p 22 (ESS § 10 lg 1) – puudu akt, millega valdkonna eest vastutav minister punktides 1–3 loetletud kehtestab.
38. Eelnõu § 1 p 22 (ESS § 10 lg 1 p 2) – *toodud asendada nimetatud*.
39. Eelnõu § 1 p 22 (ESS § 10 lg 4–6) – „õigusaktis“ asemel kasutada õigusakti nimetust (nt määrus). Lisaks tuleb seletuskirjas põhjendada, miks ei ole volitusnormi sõnastus imperatiivne.
40. Eelnõu § 1 p 23 (ESS § 10¹ lg-d 1 ja 2) – „§ 10 lõikes 1 nimetatud õigusakti vastuvõtmisest“ asemel kasutada „§ 10 lõike 1 alusel kehtestatud määruse kehtestamist“, lg-s 2 „õigusakti“ asemel kasutada „määruse“.
41. Eelnõu § 1 p 23 (ESS § 10² lg 1) – „§ 9 lõikes 5 ja § 10 lõikes 1 nimetatud õigusaktide vastuvõtmisel“ asemel kasutada „§ 9 lõike 5 ja § 10 lõike 1 alusel kehtestatud määruste kehtestamisel“.
- Lisaks: tulenevalt § 9 lg-te järjestusest, muuta viidet – § 9 lõikes 5 asendada § 9 lõikes 3; § 10² lg 1 – p.o 24.04.2002.
41. Eelnõu § 1 p 23 (ESS § 10² lg-d 2 ja 3) – lõigetest 2 ja 3 ei nähtu, et valdkonna eest vastutava ministri poolt tähtaja edasi lükkamine sätestatakse kas raadiosagedusplaaniga (ESS § lg 5) või konkursi määrusega (ESS § 10 lg 1).
42. Eelnõu § 1 p 31 (ESS § 16 lg 2 p 3) – täiendada punktiga 1¹, et punktiloetelus *või* ei jääks valesse kohta ja palume viidata ESS paragrahvile, milles sisalduvad sagedusloa kehtetuks tunnistamise alused.
43. Eelnõu § 1 p 33 (ESS § 21¹ lg 1) – sätestab, et teatud olukordades võib TTJA muuta sagedusloa tingimusi. Sagedusloa tingimuste muutmine on reguleeritud ESS §-s 15. Seega tuleb eelnõuga lisatavale viidata ka ESS §-s 15 või näidata seos §-ga 15 kõnealuses lisatavas sättes (vt § 1 p 33 - § 21¹ lg 2).
44. Eelnõu § 1 p 33 (ESS § 21¹ lg 4) – nt *ei kohaldata § 12 ...sätestatut* – selline sõnastus tähendaks, et pole oluline, kes sagedusloa saaks? Peaks täpsustama, millises osas ei kohaldata.
45. Eelnõu § 1 p 33 (ESS § 21¹ lg 4) – p.o § 14..., §-des 15..

46. Eelnõu § 1 p 34 (ESS § 28¹) – milline p.o andmekogu liik, andmete avalikkus?
47. Eelnõu § 1 p 34 (ESS § 28¹ lg 2) – lõikest 2 peab nähtuma, kes andmekogu asutab.
48. Eelnõu § 1 p 34 (ESS § 28¹ lg 5) – sätestatakse, et „... andmekogusse kantud andmetel on õiguslik tähendus“ – mida see sisuliselt tähendab? Seletuskirja tuleb täiendada. Eelnõust ei nähtu, millised andmed andmekogusse kantakse, on vaid lg-s 4 märgitud, mis kuuluvad andmekogu koosseisu (broneeritud numbrite andmebaas ja numbri liikuvuse toiminguid võimaldav andmebaas), seega tuleb esitada ka andmekogusse kantavad andmed ning analüüsida, kas kõigil andmetel on õiguslik tähendus või on see vaid osal neist.
49. Eelnõu § 1 p 35 (ESS § 32 lg 5 teine lause) – kuivõrd sätestatakse, mida peab tagama numbriloo omanik, siis sobib lg 5 asemel §-i 32 täiendada lg-ga 1².
50. Eelnõu § 1 p 36 (ESS § 34 lg 1 p 2) – seletuskirjas märgitakse, et eelnõus peetakse piirkonna all silmas kogu maailma. Teeme ettepaneku numbri kasutamise piirkond esitada ka ESS §-s 2 või kui termin on kasutusel vaid §-s 34, siis esitada definitsioon §-s 34 pärast termini esmakordset kasutamist.
51. Eelnõu § 1 p 37 (ESS § 36 p 6¹) – „on oht numeratsiooni ammendumisele“ – kuidas mõista kõnealusel kontekstis ohtu? Leiame, et „oht“, olenemata asjaolust, et see on ka direktiiv 2018/1972 art 93 lg-s 2, ei ole siinkohal asjakohane sõna ning seda tuleb muuta.
52. Eelnõu § 1 p 42 (ESS § 43 lg-d 4 ja 5) – juhime tähelepanu, et paragrahvi täiendatakse lõigetega 4 ja 5, seletuskirjas on märgitud „lisatakse uued lõiked 4–6“. Seletuskirja tuleb parandada.
- Lõikes 5 on „soovitus“, kuid lg-s 1 on lisaks ka „suunist“ – kas suunist ei ole vaja märkida?
53. Eelnõu § 1 p 43 (ESS § 44 lg 1) – *punktis 1 sätestatud kohustusi* – täpsustada sõnastust, sest p-s 1 ei ole sätestatud kohustusi; on viidatud.
54. Eelnõu § 1 p 44 – kas asukoht õige; ehk parem pärast § 45, mis käsitleb *märkimisväärse turujõuga ettevõtjat*.
55. Eelnõu § 1 p 44 (ESS § 44¹ lg 3) – kuivõrd kavandi koostamine on reguleeritud ESS § 46 lg-s 1, siis palume viidet täpsustada.
56. Eelnõu § 1 p 44 (ESS § 44²) – mida tähendab sisuliselt : „TTJA teostab turuanalüüsi regulaarselt, kuid mitte harvem kui kord viie aasta jooksul“ . palume seletuskirjas „regulaarselt“ sisustada. Samuti ei ole selgitatud regulatsiooni, et TTJA võib nimetatud perioodi ühe aasta võtta pikendada – mis võib olla perioodi pikendamise põhjuseks?
57. Eelnõu § 1 p 44 (ESS § 44² lg 3) – võimalusel esitada viide § 48 asjakohasele lõikele.
58. Eelnõu § 1 p 44 (ESS § 44² lg 4) – p.o §-s 44 ja lõike lõpus nihutada punkti vasakule.
59. Eelnõu § 1 p 49 (ESS § 48 lg 2 esimene lause) – võimalik RTS § 10 lg 1 alusel parandada kõnealusel ilmne ebatäpsus ilma eelnõus esitamata.
60. Eelnõu § 1 p 50 (ESS § 48 lg 3) – vormelit tuleb täpsustada: paragrahvi 48 lõike 3 teises lauses asendatakse...“.
61. Eelnõu § 1 p 52 (ESS § 48¹ lg 6) – seletuskirjas on märgitud, et „ning teavitab sellest Euroopa Komisjoni“ – seda asjaolu lg-st 6 ei nähtu.
62. Eelnõu § 1 p 53 (ESS § 49 lg 7) – viidatakse „lõikes 6 nimetatud otsus“. Jääb ebaselgeks, millist otsust mõeldakse:

(6) Kui Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet teeb käesoleva seaduse §-s 44 sätestatud turuanalüüsi tulemusena kindlaks, et vastaval sideteenuse turul toimib konkurents, siis tunnistab

ta käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud otsuse kehtetuks ja teavitab sellest ettevõtjat posti teel või elektrooniliselt ning avaldab otsuse kehtetuks tunnistamise kohta teate ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Kui Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet on kehtestanud sama otsusega mitu kohustust ühel või mitmel sideteenuse turul ning osal nendest turgudest või osa kohustustega seotud valdkonnas toimib konkurents, tunnistab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet otsuse osaliselt kehtetuks.

Eelnõu tuleb täpsustada.

63. **Eelnõu § 1 p 61 (ESS § 51 lg 1¹)** – viidatakse § 51 lg-s 1 sätestatud kohustuste kehtestamisele. Lõikes 1 ei ole kohustusi, selles on esitatud loetelu, mida lisaks § 50 lg 1 p-s nimetatud kohustuse raames nõuda võib. Palume sõnastust parandada.
64. **Eelnõu § 1 p 69 (ESS § 52 lg 7)** – kas asenduse tulemusel ei vaja säte rohkemat muutmist? Sama p 77 kohta.
65. **Eelnõu § 1 p 79 (ESS § 55 lg 1)** – eelnõuga tehakse asendus, kuid kehtivas lg-s 1 on viga „kääoleva“. Palume ka seda parandada.
66. **Eelnõu § 1 p 80 (ESS § 55 lg 3 p 2 ja § 134 lg 4 p 3)** – selline asendus küsitav, sest asendus kavandatud kahes kohas, kuid seadus sisaldab kaheksa korda sõna *infrastruktuur*. Õigusaktis tuleb üht ja sama tähistada ühe terminiga, mitte erinevatega.
67. **Eelnõu § 1 p 85 (ESS § 56¹ lg-d 2 ja 3)** – seletuskiri on napp. Seletuskirjas tuleb põhjendada, miks peab TTJA lähtuma just neist lg-s 2 sätestatud hindamise kriteeriumitest. Samuti tuleb seletuskirjas avada ja eelnõus piiritleda, millised on need lg-s 3 märgitud vajalikud lisakriteeriumid, millede hindamist võib TTJA kaaluda.
68. **Eelnõu § 1 p 85 (ESS § 56²)** – seletuskirjast ei nähtu, mis on kõnealuse muudatuse eesmärk, arvestades, et seletuskirjas on märgitud „juba praegu saavad turuanalüüsi teostamisel märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad välja pakkuda kohustusi, mille eesmärk on kõrvaldada TTJA tuvastatud konkurentsiprobleeme ning mida TTJA otsuse tegemisel ka arvesse võtab.“. Seletuskirja tuleb täiendada.
69. **Eelnõu § 1 p 85 (ESS § 56² lg-d 4 ja 5)** – p.o käesoleva seaduse § 44² lõikes 1; lg 5 – *allapoole seotud jaeturul* – seni pole seaduses olnud. Vt HÕNTE § 18 ja eelnõu täiendada.
70. **Eelnõu § 1 p 85 (ESS §-d 56³ ja 56⁴)** – seletuskirjas tuleb sätteid selgitada ja põhjendada.
71. **Eelnõu § 1 p 85 (ESS § 56⁴)** – *pärandtaristu* – seni pole seaduses; kas sõna *protsess* tarbetu. Vt HÕNTE § 18 ja eelnõu täiendada.
72. **Eelnõu § 1 p 86 (ESS § 62)** – tehakse asendus, kuid see tuleb üle kontrollida, sest kui kehtivas ESS-s viidatakse § 63 lg-tele 1–3, siis kas on asjakohane viidet laiendada ja viidata §-dele 63–63² tervikuna.
73. **Eelnõu § 1 p 87 (ESS § 63 lg 1)** – lg-s 1 *koostalitlusvõime*, kuid lg-s 2 ja § 2 p-s 16 on *koostalitlusvõime*, mis on õige – tuleb ühtlustada.
74. **Eelnõu § 1 p 87 (ESS § 63 lg 5)** – *õigusaktide alusel* – ehk siin oluline, millise taseme õigusaktide alusel.
75. **Eelnõu § 1 p 87 (ESS §-d 63 lg 9)** – palume võimalus esitada täpsem viide (lõike täpsusega) kui märgitud „§-des 63¹ ja 63² nimetatud otsus“.
76. **Eelnõu § 1 p 88 (ESS § 63¹ lg 3 p 2)** – *õiglastel, mittediskrimineerivatel ja mõistlikel*, kuid nt § 63² lg 1 – *õiglastel ja mõistlikel* – läbivalt kontrollida, kas kriteeriume kasutatud süsteemselt ja põhjendatud valikus.

77. **Eelnõu § 1 p 88 (ESS §-d 63² lg 1)** – märgitakse „võrguelemendi omanikule“, kuid seda ei defineerita. Palume seletuskirja täpsustada.
78. **Eelnõu § 1 p 88 (ESS § 63²)** – seletuskirjas tuleb sätteid selgitada ja põhjendada. Hetkel seletuskirjas märgitud selgitus on napp ega ava piisavalt sätte sisu.
79. **Eelnõu § 1 p 89 (ESS § 64 lg 1)** – tehakse asendamine ning „§-ga 63“ asendatakse sõnadega „§-dega 63–63²“. ESS § 64 lg 1 algus on: „Kui Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet on kehtestanud sideettevõtjale juurdepääsu või sidumise kohustuse kooskõlas käesoleva seaduse § 50 lõike 1 punktiga 5 või §-ga 63, on vastav sideettevõtja kohustatud.....“. Juhime tähelepanu, et eelnõuga lisatav § 63² reguleerib raadiosidevõrgu ühiskasutuse kohustuse määramist, seega tuleb „ühiskasutuse kohustus“ ka § 64 lg-s 1 märkida.
80. **Eelnõu § 1 p 91 (ESS § 66 lg 3)** – ESS § 66 lg-s 1 nimetatakse asjaolud, millal sideettevõtja võib piirata teise lepingupoole juurdepääsu sidevõrgule. Eelnõuga täiendatakse ESS § 66 lg-t 3 nii, et kui piirangut on rakendatud, sest teine lepingupool ei tasunud temale osutatud teenuse eest tähtaegselt, siis ei pea sideettevõtja sidevõrgule juurdepääsu piiramisel jälgima, et piiramine põhineks olukorra objektiivsel hinnangul ja piirangu ulatus oleks minimaalne, et tagada sidevõrgu normaalne töö. Miks on lg-s 3 oluline just asjaolu, et teine lepingupool ei ole tasunud temale osutatud teenuse eest tähtaegselt mitte mõni muu lg-s 1 nimetatud asjaolu? Seletuskirja tuleb täpsustada.
81. **Eelnõu § 1 p-d 96 ja 97 (ESS §-d 83¹ ja 83²)** – muutmispunktiga 96 tunnistatakse ESS § 83¹ kehtetuks ning p-ga 97 täiendatakse ESS-i §-ga 83², mis on samasisuline nagu p-ga 96 kehtetuks tunnistatav ESS § 83¹. Eelnõu § 1 p 96 jõustub 2020. aasta 21. detsembril, p 97 jõustub 2028. aasta 1. jaanuaril. Seletuskirjast ei nähtu, miks ei ole regulatsioon teatud ajal enam vajalik ning miks on see vaja uuesti sätestada. Seletuskirjas tuleb esitada jõustumisaja põhjendus.
82. **Eelnõu § 1 p 99 (ESS § 87 lg 2⁴)** – „täpsema sisu“ on asjakohane siis, kui seaduses on olemas sätted mida täpsustada. Kui neid ei ole, tuleb sõna „täpsema“ eemaldada.
83. **Eelnõu § 1 p 99 (ESS § 87 lg 2⁵)** – sätestab, et „Käesoleva paragrahvi lõikes 2³ sätestatud auditeerimiskohustus rakendub lõigete 2¹ ja 2² alusel kehtestatud kohustuste jõustumisega.“. Sätte vajadus jääb ebaselgeks – kui sideettevõtjale on kehtestatud teatud kohustused ning ka lisatav lg 2³ viitab sellele, siis on selge, et auditeerimise kohustus tekib alles siis, kui on kehtestatud lg-tes 2¹ ja 2² sätestatud kohustused ning lg 2⁵ on ebavajalik ja tuleb välja jätta.
84. **Eelnõu § 1 p 102 (ESS § 87²)** – lg-tes 1 ja 2 on erinevates käänetes sõna *juhtumid*, mis tuleb asendada; järgmises punktis p.o x) paragrahvi 87² lõikes 3 sõna „juhtudest“ asendatakse sõnaga „küberintsidentidest“;
85. **Eelnõu § 1 p 103 (ESS § 87² lg 1)** – vormel peab olema täpsem: ... *lõike 1 teises lauses asendatakse...*
86. **Eelnõu § 1 p 110 (ESS § 95¹ lg 4)** – nimetab üksnes nr 112, kuid nr 1247 ei ole nimetatud; sama p-des 113 ja 149.
87. **Eelnõu § 1 p 110 (ESS § 95¹ lg 5 p 1)** – märgitakse „89 lõikes 9 nimetatud nõuete rikkumise korral“, kuid ESS § 89 lõikes 9 on üks nõue: tehnilise teostatavuse korral on tagatud internetiühenduse teenuse katkematus. Seetõttu tuleb viites kasutada ainsust „nõude rikkumise“.
88. **Eelnõu § 1 p 110 (ESS § 95¹ lg 5 ja lg 7 p 6)** – Euroopa Liidu õigusaktile viitamisel tuleb lähtuda HÖNTE § 29 lg-test 3 ja 4, seega ei ole võimalik lg-s 5 esitada määruse nimetuse lühendit.
89. **Eelnõu § 1 p-d 110 ja 111 (ESS § 95¹ lg 6 ja § 96 lg 3)** – § 95¹ lg-s 6 sätestatakse „taotluse korral“, § 96 lg-s 3 taotlus puudub – mis põhjusel on lepingueelse teabe puhul vajalik erivajadusega isiku taotlus, kuid lepingu puhul taotlus vajalik ei ole? Palume seletuskirjas seda põhjendada või eelnõus ühtlustada.
90. **Eelnõu § 1 p 111 (ESS § 96 lg 1)** – palume esitada viide lõike täpsusega.

91. **Eelnõu § 1 p 112 (ESS § 96¹ lg 1)** – termini määratlemisel tuleb lähtuda HÕNTE § 18 lg-st 5 (kusjuures üldsätetes „teenuspaketti“ avada ei saa, sest see ei ole seadust läbiv termin). Pealkiri „Teenuspaketti“ on paragrahvi sellise ülesehituse korral eksitav, sest paragrahv sisaldab *teenuspaketi* kõrval ka *sideteenuse ja terminalseadet sisaldava paketi* regulatsiooni (lg 2);
92. **Eelnõu § 1 p 114 (ESS § 99 pealkiri)** – pealkirja täiendatakse eelnõu § 1 p-st 116 tulenevalt ka sideteenuse lepingu pikendamise kohta. Kuivõrd ESS §-s 99 esitatakse kõigepealt tingimuste muutmise ja seejärel sideteenuse lepingu pikendamise sätted, siis tuleb ESS § 99 pealkirjas kõigepealt nimetada „tingimuste muutmine“ ja seejärel „pikendamine“.
93. **Eelnõu § 1 p 115 (ESS § 100 lg 6)** – seletuskirja tuleb selgitusega täiendada.
94. **Eelnõu § 1 p 117 (ESS § 100 lg 3)** – kasutab sõna *tarbija*, kuid lg 4 kasutab *lõppkasutaja*? § 2 p 27) **lõppkasutaja** on klient, kes ise ei osuta üldkasutatavat elektroonilise side teenust; § 2 p 55) **tarbija** on füüsilisest isikust lõppkasutaja, kes valdavalt ei kasuta elektroonilise side teenust oma majandus- või kutsetegevuses; – kas termineid on õigesti kasutatud?
95. **Eelnõu § 1 p 117 (ESS § 100 lg 4)** – kas lg-s 4 on teadlikult välja jäänud internetiühenduse teenuse välistamine, mis on lg-s 3.
96. **Eelnõu § 1 p 117 (ESS § 100 lg 5)** – *lõikes 3 nimetatud sideettevõtja* – lõikes 3 ei ole nimetatud sideettevõtjat.
97. **Eelnõu § 1 p 122 (ESS § 100² lg 2¹)** – puudub andmekogu asutamise säte. Mis liiki on andmekogu, andmete avalikkus (AvTS § 43¹, § 43², § 43³)?
98. **Eelnõu § 1 p 123 (ESS § 100² lg 4 p 7)** – sobivam täiendada p-ga 5¹, sest p-s 6 on Eesti haldus- ja asustusjaotuse kaart, andmebaasid on eelnevates punktides.
99. **Eelnõu § 1 p 135 (ESS § 112 lg 1)** – palume seletuskirjas märkida, mis on need andmed, mida sideettevõtjad ärilisel eesmärgil säilitavad.
100. **Eelnõu § 1 p-d 134 ja 135 (ESS § 112 lg 1)** – kuivõrd ühes lõikes tehakse kaks muudatust, siis teeme ettepaneku esitada terve lõige uuesti.
101. **Eelnõu § 1 p-d 137 ja 138 (ESS § 113 lg 1)** – kuivõrd ühes lõikes tehakse kaks muudatust, siis teeme ettepaneku esitada terve lõige uuesti.
102. **Eelnõu § 1 p 142 (ESS § 143)** – kas täiendamist soovitakse teha nii ESS § 143 pealkirjas kui ka tekstis? Kui jah, siis peab see vormelist nähtuma.
103. **Eelnõu § 1 p 145 (ESS § 152 lg-d 4 ja 5)** – seletuskirja kohaselt täiendatakse eelnõu § 1 p-ga 145 ESS §-i 152 lg-ga 3. Eelnõu § 1 p 145 kohaselt täiendatakse kõnealust paragrahvi lg-tega 4 ja 5. Seletuskirja tuleb parandada.
104. **Eelnõu § 1 p 146 (ESS § 164)** – vormelist peab nähtuma, et täiendus tehakse nii ESS § 164 pealkirjas kui ka lg-s 1.
105. **Eelnõu § 1 p 147 (ESS § 166¹ lg 1)** – kas ei ole vajalik viidet täiendada ja esitada see lõigete täpsusega?
106. **Eelnõu § 1 p 152 (ESS §-d 196³)** – esmakordne kohustus tuleb täita seaduse jõustumisega samal päeval?
107. **Eelnõu § 1 p-d 152 ja 153 (ESS §-d 196³ ja 196⁴)** – kuivõrd tegemist järjestikuste paragrahvidega, mis jõustuvad samal ajal, siis esitada need ühes muutmispunktis.
108. **Eelnõu § 2 p 1 (EhS § 61¹²)** – vormelis tuleb näidata, et lisatav on 1. osa 6¹. peatüki viimane paragrahv ehk: *seadustiku 1. osa täiendatakse §-ga 61¹²...*

109. **Eelnõu § 2 p 1 (EhS § 61¹² lg 2)** – viide peab olema: *käesoleva paragrahvi lõikes 1*
110. **Eelnõu § 2 p 1 (EhS § 61¹² lg 5)** – miks on vajalik sõna „põhjendatult“, kui riik või KOV peab oma otsust niikuinii põhjendama? Teeme ettepaneku kõnealune sõna eelnõust välja jätta.
111. **Eelnõu § 2 p 1 (EhS § 61¹² lg 6)** – juhime tähelepanu, et sõna „või“ annab siinkohal võimaluse avaldada kas lg-s 4 või lg-s 5 nimetatud otsus. Kui eesmärk on avaldada mõlemas lõikes nimetatud otsused, siis tuleb kasutada sõna „ja“.
112. **Eelnõu § 2 p 2 (EhS § 130 lg 3 p 5²)** – muutmispunkt lõpetada semikooloniga.
113. **Eelnõu § 3 p 1 (RLS § 31 lg 1 p 1)** – kui number 110 avalik kasutamine lõpetati, siis miks on seda vajalik RLS-s sätestada?
114. **Eelnõu § 3 p-d 6–14** – „lisa“ asemel märkida „seaduse lisa“.
115. **Eelnõu § 3 p 6 (lisa 3)** – „punkti“ asemel kasutada „punkt“ (nimetav kääne).
116. **Eelnõu § 3 p 13 (lisa 3)** – sõnade kehtetuks tunnistamise asemel tuleb need välja jätta.
117. **Eelnõu § 4 lg-d 2 ja 3** – vastavalt normitehnika käsiraamatu § 14 kommentaarile 9 tuleb lg-d 2 ja 3 vahetada: „Esimeses lõikes määratakse seaduse või enamiku sätete jõustumise aeg ning järgnevas lõigetes järgmised tähtpäevad alates varasemast.“.
118. **Keelemärkused** – palume arvestada ka keelemärkusi, mis on eelnõu koostajatele edastatud Word-dokumendis jäljega.

Eelnõu seletuskirja mõjude osa

119. Eelnõu mõjuanalüüsis tuleb määratleda puudutatud sihtrühmade arvulised suurused, antud juhul oleks tarvis esitada andmed sideteenuse osutajate ja tarbijate kohta, sealhulgas tarbijate ja osutajate hulgas ning samuti sektori aastane finantsmaht. Nendele andmetele tuginedes oleks võimalik positsioneerida muudatuste olulisust tarbijagruppide ning Eesti kui majanduse jaoks tervikuna.
120. Arusaamatuks jääb, kas ja kuidas peaksid sideteenuse osutajad enda tegevust ümber korraldama tulenevalt sideteenuse mõiste laiendamisest. Täpsustada tuleks, kas mõiste laiendamine toob kaasa muutusi side- ja andmeside teenuseid pakkuvate sideettevõtete majandustegevuses või turuosades. Kas OTT teenuste pakkujatele tekivad seoses registreerimiskohustusega uued kohustused, lisatakse kvaliteedi/teenuse standarte või tekib juurde halduskoormust?
121. Mõjuanalüüsis tuleks täpsustada, kui palju on seni esinenud tarbijaõiguse rikkumisi (või kaebuseid) OTT-teenuste osas. Selgitada tuleks, kas ühtsele regulatsioonile allutamine on preventiivne või lahendatakse tegelikke praktilisi probleeme. Teenuse tarbijatele avalduva mõju osas tuleks täpsustada, kas seoses mõiste laiemisega tekitatud lisanduv regulatsioon (halduskoormus) toob kaasa teenuse hindade tõusu tarbijate jaoks. Kas parema õiguste kaitsega saavutatakse väiksem rikkumiste hulk kuid samaaegselt kaasneb ka hinnatõus?
122. Sideteenuse lepingu läbipaistvuse suurendamine lisab kohustusi sideteenuse pakkujatele ja sellega kaasneb halduskoormuse tõus. Tõus ei pruugi olla suur, kuna kasutatakse lepingute tüüpformaate ja tüüptingimusi ning kokkuvõtte tuleb välja töötada üksnes siis, kui tingimusi ja formaate muudetakse. Siiski tuleks muudatuste tutvustamisel selgelt viidata halduskoormuse tõusule.

Eelnõu seletuskiri

123. **Esitame eelnõu seletuskirja kohta järgmised tähelepanekud**

- a) Seletuskirja 3. osas on märgitud: „Eelnõu § 3 sätestatakse riigilõivuseaduse (edaspidi RLS) muutmine, paragrahv koosneb 11 punktist.“ – eelnõus on 14 punkti. Kontrollida tuleb eelnõu ja seletuskirja vastavust.
- b) Seletuskirja 4. osas on märgitud: „Eelnõuga muudetakse 11 kehtivat ESS § 2 sätestatud mõistet.“ – palume üle kontrollida, sest § 1 p 1, p 3 (3 muudatust), p 5, 12 ja 13 – on kokku 7 termini muudatust.
- c) Seletuskirja 7. osa peab olema „Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud“ (HÕNTE § 40 lg 1 p 7).
- d) Seletuskirja rakendusakte käsitlev osa peab olema 8. osa „HÕNTE § 40 lg 1 p 8). Sellest tulenevalt tuleb muuta ka järgnevate seletuskirja osade numeratsiooni.
- e) Seletuskirja 7.1 osas on märgitud: „ESS § 44 lõike 17 alusel antav ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri määrus „Turuanalüüsi teostamise põhimõtted“ – see ei ole kooskõlas eelnõuga, sest volitusnorm on kavandatud lg-sse 4 ja sisaldab ka *turuanalüüsi korda*.
- f) Seletuskirja 7.2. osa nimetab „Nõuded juurdepääsu teenuse ja sidumise teenuse näidispakkumistele“, kuid eelnõu lg-s 7 kavandatud „näidispakkumise andmekoosseisud, mitte nõuded“?
- g) Seletuskirja 8. osa – jõustumise erisuste kohta puuduvad põhjendused.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Raivo Aeg
minister

Lisa 1: Keelemärkused
Lisa 2: Konkurentsiameti kooskõlastuskiri

Kärt Pöder 620 8239, Kart.Poder@just.ee
Aaro Mõttus 620 8170, Aaro.Mottus@just.ee
Einar Hillep 620 8222, Einar.Hillep@just.ee
Evar Sõmer, Evar.Somer@just.ee
Kaidi Urgas 620 8153, Kaidi.Urgas@just.ee
Kristiina Koll 620 8265, Kristiina.Koll@just.ee
Markko Künnapuu 620 8200, Markko.Kynnapu@just.ee
Taima Kiisverk 620 8181, Taima.Kiisverk@just.ee
Uku-Mats Peedosk 620 8187, Uku-Mats.Peedosk@just.ee
Vaike Murumets 620 8263, Vaike.Murumets@just.ee